

РУДОЛЬФ ШВАРЦ –ЗАБУТИЙ ДИРЕКТОР ГАЛИЦЬКОГО МУЗИЧНОГО ТОВАРИСТВА

Мазепа Тереса Лешеківна, доцент кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування ЛНМА ім. М. В. Лисенка, кандидат мистецтвознавства; науково-дидактичний працівник педагогічного факультету Ряшівського університету, Польща. e-мейл: teresa.mazepa@gmail.com

Рудольф Шварц – забутий директор Галицького Музичного Товариства.

До сьогодні недостатньо дослідженою в українському науковому просторі є діяльність такої вагової для галицького регіону інституції як Галицьке Музичне Товариство (Galiczyjskie Towarzystwo Muzyczne) та діячів, музикантів з ним пов'язаних. Стаття присвячена висвітленню діяльності несправедливо забутого діяча ГМТ, вельми успішного директора ГМТ та Консерваторії ГМТ в 1887–1899 роках Рудольфа Шварца,

У завданні статті входить характеристика діяльності Р. Шварца на посаді директора ГМТ та її освітньої установи. Розглядаються досягнення цього видатного, ініціативного діяча, який зумів старанною і енергійною роботою спричинитися до величезного успіху ГМТ на артистичній і культурно-творчій ниві, активізувати освітні процеси в консерваторії ГМТ.

*Реалізація поставленого завдання стала можливою завдяки використанню таких **методів** дослідження: джерелознавчого, здійсненого на основі комплексного вивчення документів ГМТ та наукової реконструкції – для відтворення процесу діяльності Галицького Музичного Товариства під керівництвом Р. Шварца.*

*У статті на основі документальних, **вперше** комплексно здійснюється реконструкція діяльності ГМТ в окресленому історичному періоді часу, виокремлюються основні тенденції культурної діяльності ГМТ, новаторство у сфері реформування Консерваторії ГМТ. Шварц мав своє бачення діяльності ГМТ, яке цілеспрямовано реалізував через організацію численних концертів різного типу та рангу, участі в численних культурних заходах міста. Завдяки ініціативі Р. Шварца, створено концертне агентство ГМТ у 1891–92 роках. З метою інтеграції розпорошених мистецьких сил міста та організації спільних концертів засновано у 1893 році «Союз польських і руських музичних товариств». За роки дирекції Шварца впроваджено ряд важливих нововведень в освітній заклад ГМТ– Консерваторію.*

*Аналіз окресленого періоду діяльності ГМТ і Консерваторії ГМТ під керівництвом Р. Шварца створює нові **перспективи** щодо розкриття повної картини функціонування такої важливої для регіону музичної інституції як ГМТ а також доповнити полотно музичного життя не тільки регіону але й України.*

Ключові слова: львівська музична культура, Галицьке Музичне Товариство, концерт, консерваторія, виконавці.

Відновити історичну пам'ять та розкрити різноманітну діяльність музичних інституцій, численних музикантів – аматорів та професіоналів, музичних діячів, завдяки яким музична культура Львова та Галичини розгорталася протягом століть, – одне з найважливіших завдань музикознавців, що займаються історичним минулим цього міста й регіону Східної Галичини – Західної України. В незалежній Україні опубліковано чимало праць, що висвітлюють питання становлення й розвитку музичного мистецтва в окремих осередках та регіонах. Музична культура Львова висвітлювалась у фундаментальних роботах Л. Кияновської: „Стильова еволюція галицької музичної культури XIX–XX ст.”, (Львів, 2000), „Галицька музична культура XIX–XX ст.” (Львів, 2007), у публікаціях С. Павлишин „Василь Барвінський” (Київ, 1990), „Перша українська композиторка Стефанія Туркевич-Лісовська-Лукіянович”, „Українсько-німецькі зв'язки в оперному мистецтві Львова” (Київ 1998), у розгорнутих публікаціях Л. та Т. Мазепи, зокрема в монографії „Шлях до Музичної Академії” у 2-х томах (Львів, 2003), Т. Старух „Музична культура Львова і розвиток фортепіанного виконавства та педагогіки в кінці XIX – поч. XX ст. (1879–1939)” (Львів, 1992), „Музичне мистецтво Львова – становлення фортепіанного виконавства і педагогіки у другій половині 19 – першій третині 20 ст.” (Львів, 1997), „Правда і міфи про львівських піаністів-основоположників фортепіанної школи” Г. Блажкевич і Т. Старух (Львів, 2002), Н. Кашкадамової „Фортепіанне мистецтво у Львові” (Тернопіль, 2001), М. Жишкович „Освітньо-педагогічні аспекти розвитку вокального мистецтва Львова (друга половина XIX – перша половина XX ст.)” (Львів, 2012) та інших.

Парадоксальним чином, до сьогодні недостатньо дослідженою в українському науковому просторі є діяльність такої вагомій для галицького регіону інституції як Галицьке Музичне Товариство (Galicyskie Towarzystwo Muzyczne) та музикантів, з ним пов'язаних. Галицьке Музичне Товариство від моменту свого утворення у 1838

році за понад сто років свого існування (до 1939 року) відіграло надзвичайно важливу, піонерську роль у розвитку музичної культури Львова та Галичини. ГМТ вплинуло на розвиток аматорського і професійного музикування у різних соціальних та національних середовищах, музичне виконавство, професійну музичну освіту не тільки у Львові, але й у всій Галичині, оскільки за його зразком виникали подібні інституції в цілому ряді інших міст, займалось інтенсивною концертною, просвітницькою діяльністю, дбаючи про відповідне естетичне виховання суспільства, постійно крокуючи в авангарді сучасних тенденцій.

На чолі ГМТ завжди стояли непересічні митці, які своїм ентузіазмом та цілеспрямованістю визначали напрямок розвитку та імпульс до подальших звершень очолюваних ними інституцій – Товариства як концертної установи і його консерваторії. Видатними артистичними директорами ГМТ і директорами Консерваторії ГМТ були Йоган Рукгабер (Johann Ruckaber), Кароль Мікулі (Karol Mikuli), Мечислав і Адам Солтиси (Mieczysław i Adam Sołtys). Це були високопрофесійні, освічені музиканти, для яких посада директора ГМТ виявилась вінцем їх професійної кар'єри. На їхньому фоні надаремно замовчується плідна діяльність Рудольфа Шварца (Rudolf Schwarz), вельми успішного директора ГМТ в 1887–1899 рр. Товариство і консерваторія змогли піднятися завдяки його енергії та професійності на вищий щабель свого розвитку. Відтак **завданням** поданої статті є характеристика діяльності Рудольфа Шварца на посаді директора ГМТ та його консерваторії, виокремити основні тенденції культурної діяльності ГМТ за цей період, новаторство Р. Шварца у сфері реформування Консерваторії ГМТ.

У 1887 році ГМТ переживало серйозну кризу, її причиною стало складення повноважень К. Мікулі як художнього директора ГМТ та його Консерваторії. У зв'язку з цим Правління (Виділ) Товариства та активні члени ГМТ розпочали пошуки наступника К. Мікулі, який зумів би утримати високий рівень товариства. Одним з найповажніших кандидатів на цю посаду став Войцех (Адальберт) Гржімалі (Vojtěch Hřímalý, Adalbert Hřimalý) – довголітній директор Товариства сприяння музичному мистецтву на Буковині, який в сезоні 1886–87 навчав співу в Консерваторії ГМТ та вів його концерти [4, с. 4], проте він з невідомих причин від пропозиції відмовився. Пропонували запросити на цю посаду Юзефа Венявського (Józef Wieniawski) та відомого польського композитора Зигмунта Носковського (Zygmunt

Noskowski), але ці наміри теж не здійснились. 10 липня 1887 року оголошено конкурс на посаду художнього директора ГМТ, на який подано 5 заяв. До результатів виборів посаду художнього керівника Товариства та директора консерваторії тимчасово, на один рік, доручено виконувати Рудольфу Шварцу – професору класу органу в консерваторії, учневі Мікулі [4, с. 3]. Оскільки сумлінність та діяльність Шварца Відділ оцінив позитивно, у 1888 році професор класу органу Р. Шварц був обраний на посаду художнього директора ГМТ і відтоді готував сезонні концертні програми ГМТ, а також керував консерваторією впродовж 11 років [5, с. 3].

Рудольф Шварц був добре відомою постаттю у відділі Товариства, в художньому колективі ГМТ та серед галицьких меломанів. Шварц займав посаду директора обох закладів в нелегкий для Товариства час. Однак завдяки своїй працездатності, енергії, організаційному таланту Шварц досить швидко здобув визнання як членів ГМТ, так і львівських меломанів.

Оскільки особа цього музиканта надто мало відома, варто стисло представити його життєпис описує надзвичайно цікавий і нелегкий шлях музиканта-аматора до посади директора ГМТ.

Рудольф Шварц (1834–1899), народився у місті Вадовіце (Польща) в родині німецького походження. Його батько Франц, який помер в 1839 році був засідателем вадовіцького магістрату, власником кам'яниці, магазину прянощів і винних погребів, окрім того маєтку під Вадовіцями “Фридриховіце” (званого також “Шварцовізна”), та Емілії з родини Котшилів. Дім Шварців був відомий музичними зустрічами, на яких виконували камерну музику. Після смерті батька мати Шварца віддала все купецьке майно в оренду і присвятила себе вихованню дітей.

Шварц ходив до звичайної початкової, а потім до реальної школи у Вадовіцах. З п'яти років вчився грати на роялі та скрипці у місцевих вчителів (зокрема у свого дядька), але родина скерувала його на шлях сімейного бізнесу. Практику він проходив на галантерейному складі свого дядька у Вадовіцах і після його смерті в 1853 році отримав купецький бізнес, котрим керував протягом трьох років. Проте не забував і про музику; сам вивчав теорію, грав на фортепіано, фісгармонії, органі та скрипці, та, як і його батько, займався “організацією музики” у місцевому парафіяльному костелі. Видавши своїх сестер заміж, він вирішує у 1856 році продати сімейний бізнес – магазин і кам'яницю – та виїжджає до Львова. Тут Шварц відкрив

галантерейний склад спільно з Генріхом Фуксом, а від 1860 року керував ним сам, постійно розширюючи асортимент товарів. Водночас відкриває великий склад фортепіано, переважно фабрики Безендорфер (Bösendorfer). Виїжджаючи в торгових справах до Відня, Лейпцига і Берліна, він намагався використовувати тривалі подорожі для поглиблення музичних знань. Любов до музики у 1857–1958 роках привела його у Галицьке Музичне Товариство. Відтоді Шварц часто приймає активну участь у концертах товариства: виступає як соліст на фісгармонії та органі, грає в оркестрі на скрипці та альті, акомпанує на фортепіано. Крім участі в концертах ГМТ, Шварц вирішує удосконалити свою музичну освіту – бере лекції з гармонії та контрапункту у Кароля Мікулі.

Музична кар'єра Шварца стрімко розвивається: у 1866–1867 роках він стає другим диригентом опери у театрі Скарбека, а в 1869 році вже керує хором ГМТ. Слідуючи поширеним в краї традиціям домашнього музикування, він в 1869–1873 роках влаштовував у своєму домі популярні у Львові недільні музичні вправи. Програми цих “*matinéés*” (ранки) готувалися дуже старанно, на них аматори мали можливість познайомитись з кращими зразками кантатно-ораторійного жанру, виконавцями яких були солісти-аматори та невеликий камерний хор із членів ГМТ. В домі Шварца були виконані зокрема такі твори: кантати Й. С. Баха, зокрема “*Ich habe viel Bekümmerniss*” (В мене багато турбот), „Валтасар” Г.Ф. Генделя, „Пори року” Й. Гайдна, „Свята Єлисавета”, Ф. Ліста, „Реквієм за Міньоною” Р. Шумана, Меса С-dur Л. Керубіні [2].

Сумлінність Шварца не залишилась непоміченою. В 1871 році він стає заступником голови ГМТ, а через три роки вирішує залишити торгівлю і присвятити себе виключно музиці. За порадами приятелів з 1874 року дає уроки гри на фортепіано, викладає гармонію і контрапункт у консерваторії ГМТ, а з 1875 року на пропозицію Мікулі стає професором органної музики. В нього навчаються такі знані у Львові музиканти та діячі як Юзеф Нікорович (Józef Nikorowicz), автор пісні „З димом пожарів” (*Z dymem pożarów*), та Леон граф Пінінській (Leon hrabia Piniński). За його редакцією кілька місяців 1877 році виходив щомісячник “*Przegląd Muzyczny*” (Музичний огляд).

У 1878 році Шварц стає заступником художнього директора консерваторії і ГМТ у Львові, а в 1887 займає посаду художнього директора. Він мав своє бачення як діяльності ГМТ, так і консерваторії.

В концертній афіші ГМТ новий директор передбачав численні прем'єри, організацію авторських, монографічних концертів. Виконавцями були оркестр і хори ГМТ та солісти: професори консерваторії та студенти, до яких долучались талановиті музиканти-аматори. Так, у концертному сезоні 1890/91 вагомою артистичною подією став концерт 8 березня 1891 року, який був настільки успішним, що його довелось повторити [7, с. 21–22]. Концертна програма складалась із творів Р. Вагнера і Е. Гріга, що рідко виконувались або прозвучали вперше. Виконавцями стали оркестр, хор ГМТ та солісти. Деякі з солістів – Кароліна Раух (Karolina Rauch), Євгенія Штрассерн (Eugenia Strassern) та Микола Левицький – були талановитими учнями консерваторії, інші – аматорами, активними чинними членами Товариства, як наприклад Діонісій Тот (Dionizy Toth). В першому відділі концерту виконувались фрагменти опер Вагнера: Увертюра і хорові уривки з опери „Нюрнберзькі мейстерзінгери” у виконанні оркестру і хору ГМТ, фрагменти з опери „Летючий голандець”, (партію Сенти співала З. Волощак (Z. Wołoszczak), партію Мері – Т. Людвіг (T. Ludwig), Ерика – М. Левицький, а хорові номери представив жіночий хор. В другому відділі прозвучала музика до драми „Олаф Трюгвасон” (Olaf Trygvason) [7, с. 22]. Вже сам вибір складних творів найвищого художнього рівня свідчить про дуже добру підготовку учасників концерту. Це спостереження підтверджують і наступні факти.

В сезоні 1894/95 Р. Шварц організував монографічні концерти з творів В. Желенського (W. Żeleński) (фрагменти опери „Гоплана” (Goplana)), А. Рубінштейна (симфонія “Океан” і фрагменти біблійної балади „Мойсей”). Головною принадою концертів були перспективні молоді вокалісти: славетний Олександр Мишуга та учні Валерія Висоцького: Адам Дідур, Ірена Богусс, Яніна Королєвіч (Janina Korołewicz) у творі Желенського, Ружа Цудек (Róża Cudek) у творах А. Рубінштейна. Молодих вокалісток зауважила критика, а через кілька років Королєвіч (Королєвіч-Вайдова) і Дідур стали зірками світових оперних сцен.

Окрім монографічних концертів директор Шварц запропонував львівській публіці у „статутних” (тобто обумовлених вимогами статуту ГМТ – Т. М.) концертах чимало різних за стилем і жанрами творів: Ж. Бізе, Й. Гайдна, З. Носковського (Z. Noskowski), І. Свенсена (I. Svensen), Р. Вагнера, М. Гомулки (M. Gomułka), М. Преторіуса (M. Pretorius), Р. Волькманна (R. Wolkmann) А. Дворжака, К. Сен-

Санса, Н. А. Ребера, К. Мікулі, Ф. Мендельссона-Бартольдї та ін. [11, с. 18–20]. Виконавцями були хор і оркестр ГМТ, солісти-інструменталісти, професори консерваторії: М. Вольфсталь (M. Wolfshal), А. Слядек (A. Sladek), Ф. Нойгаузер (F. Neuhauser), С. Невядомський (S. Niewiadomski).

Крім обов'язкових чотирьох статутних концертів Товариство готувало і окремі тематичні концерти: з нагоди свят, відкриття сейму, національних річниць, жалобних урочистостей за видатними особами, добродійні музичні вечори. Практика виступів колективів ГМТ під час урочистого богослужіння в день відкриття сесії Галицького Крайового Сейму стане завдяки Р. Шварцу постійною традицією ГМТ. Щорічно, в жовтні і грудні-січні ГМТ виконувало один з вказаних творів: Реквієм Й. Г. Фергульста (J. G. Verhulst), С. Моношка або Л. Керубіні, Мессу А. Мінхаймера (A. Minchejmer) або Г. Ярецького (H. Jarecki), “Veni Creator” І. Ф. Добжинського (I. F. Dobrzyński), К. Мікулі або М. Солтиса, «Ave Maria» Н. А. Ребера (N. A. Reber). Завдяки зусиллям Р. Шварца хор та оркестр ГМТ постійно братимуть участь у відзначенні дня Конституції 3-го травня.

Крім обов'язкових і урочистих, передбачалось проведення одного «надзвичайного» концерту у сезоні, його програма відрізнялася від програм статутних концертів. Зазвичай виконувався або великий кантатно-ораторійний твір, або відбувався монографічний чи авторський концерт одного композитора, або виступав відомий виконавець. Так, прихильність критики і публіки отримав «надзвичайний» концерт 14 квітня 1889 року, в якому Шварц представив ораторію „Павло” (Paulus) Ф. Мендельссона-Бартольдї. Концерт був настільки вдалим, що його виконали повторно через два тижні (28 квітня) [6, с. 4].

Визначною подією сезону 1891/92 стало утворення концертного агентства ГМТ для запрошення “(...) знаменитих першорядних закордонних і крайових, передусім польських мистецьких сил” [8, с. 5] та надання їм допомоги в організації концертів у Львові. У сезоні 1892/93 за посередництва концертного Бюро ГМТ у Львові відбулось чотири концерти, у яких виступили гастролери: баритон Лассаль (Lassal), скрипаль Томсон (Thomson), співачки Гелени Вейхерт (Helena Weyhert) та піаністки Марії Вонсовської (Maria Wąsowska) з Варшави. Обидві пані-гастролерки настільки сподобались публіці і передусім керівництву ГМТ, що їх запрошено до участі у статутному концерті ГМТ [9, с. 5–6]. У сезонах 1893/94, 1894/95 років ГМТ організувало авторські концерти відомих польських

композиторів Владислава Желенського (Władysław Żeleński) та Олександра Зажицького (Aleksander Zarzycki), виступи піаністок Шумовської (Szumowska) та Кшижановської (Krzyżanowska), Броніслава Губермана (Bronisław Hubermann) [10, с. 6], виступи закордонних виконавців: піаніста Альфреда Грюнфельда (Alfred Grünfeld), що у Львові мав „постійних слухачів”, „знаменитої пари артистів” – італійських вокалістів Джемми Беллінчіоні (Gemma Bellincioni) і Роберто Станьо (Roberto Stagno). У березні 1895 року завдяки концертному бюро ГМТ у Львові гостював відомий Чеський квартет [11, с. 6]. Варто згадати і два концерти Юзефа Слівінського (Józef Śliwiński, 13 січня і 23 лютого 1896 року), Терези Аркльової (Teresa Arkłowa, 20 травня 1896) та Ірени Абендрот (Irena Abendroth, 24 червня 1896) [12, с. 3].

Шварц і керівництво ГМТ прагнуло до об'єднання музичних товариств, особливо спільного хорового виконання. Така ідея виникла ще у 1868 році, коли Виділ ГМТ постулював намір співпраці з іншими львівськими музичними товариствами, зокрема з товариством „Друзів співу” (Towarzystwo Przyjaciół Śpiewu), хоровим товариством „Лідертафель” (Liedertafel), товариством чоловічого співу „Гармонія” (Harmonia), з метою спільного виконання хорових творів великої форми.

Шварц використовував кожен можливість для реалізації цього плану. Так 2 липня 1887 року під час урочистої зустрічі цісаревича Рудольфа у Львові об'єднані хори львівських товариств разом з ГМТ виконали дві кантати – „польську” З. Носковського та „руську” А. Вахнянина (ці ж твори виконуватимуть у 1894 році на концертах Крайової Виставки у Львові) [4, с. 13].

Спільними силами ГМТ і польським співочим товариством „Лютня” (Lutnia), у сезоні 1891/92 виконано „Месію” Г. Ф. Генделя. У „надзвичайному” концерті у театрі Скарбка 13 квітня 1892 року окрім об'єднаних хорів „Лютні” і ГМТ, оркестру (аматори, професори та учні ГМТ, члени театрального оркестру), виступили солісти: учні консерваторії Соломія Крушельницька, В. Радкевич (W. Radkiewicz), Є. Штрассерн, З. Волощак, М. Левицький, др К. Черни (K. Czerny), Ю. Шиманський (J. Szymański).

У 1892 році Виділ прийняв ухвалу про утворення об'єданого співацького товариства, яке б організовувало спільні виступи та концерти [7, с. 17–22]. „Союз польських і руських музичних товариств” за активної участі правління ГМТ засновано 25 вересня 1893 року у

Львові на спільному з'їзді учасників. Головним завданням „Союзу” було „(...) об'єднання як музичних, так і співацьких Товариств та плекання національної серйозної оркестрової та вокальної музики”. „Союз” прагнув до проведення «збірних продукцій, що включали твори польських та руських музикантів, конкурси, нотні та літературні видання, словом – усе, що може спричинитися до піднесення сучасного стану національного мистецтва” [9, с. 6].

Потребу такого об'єднання диктували дружні взаємини, що встановились між існуючими музичними та співацькими аматорськими товариствами, що зібрали шанувальників музичного мистецтва різних національностей – переважно польської та української.

Перші концерти Союзу, відбулись під час проведення у Львові Загальної Крайової Виставки у Стрийському парку в травні-червні 1894 року ГМТ було ініціатором та лідером проведення цих заходів. В його руках зосередилось керівництво „артистичними продукціями”. Один з чотирьох концертів під батуюто Яна Галля (Jan Gall), прикрасив урочистості, пов'язані з відвіданням Виставки імператором Австрії Францем-Йосифом. Преса писала, що це був „чудовий концерт” за рівнем виконання, який засвідчив, наскільки важливим є об'єднання „провінційних польських товариств”, і що “спільними силами, без упередження, можна чимало зробити на мистецькій ниві”. Другий концерт 5 червня 1894 року відбувся на офіційному відкритті Виставки і став значною мистецькою подією. У концерті під орудою авторів виконано „польську кантату Владислава Желеньського та руську кантату Анатолія Вахнянина”. Виконавцями були: оркестр ГМТ і об'єднані хори співочих товариств „Ехо” (Echo), „Львівський Боян”, „Лютня” і ГМТ [10, с. 5, 6, 17, 18, 20].

Великий концерт, влаштований комітетом музичної секції Загальної Крайової Виставки та приурочений до відкриття концертного залу у Стрийському парку, відбувся 8 червня 1894 року. Преса згідно відзначала його «видатний» музичний рівень. Його виконавцями були ті ж хорові колективи, що і в попередньому концерті, оркестр ГМТ, соліст – професор консерваторії ГМТ скрипаль М. Вольфсталь. Диригували по черзі Рудольф Шварц, керівник „Лютні” Станіслав Цетвіньський (Stanisław Cetwiński), керівник „Еха” Олександр Орловський (Aleksander Orłowski) і один з керівників „Львівського Бояна” доктор С. Федак. На жаль, „Союз польських і руських музичних товариств” після закриття Загальної Крайової Виставки у Львові припинив своє існування.

Надзвичайною подією концертного сезону ГМТ 1897/98 було перше виконання в квітні 1898 року „Німецького Реквієму” (Deutsches Requiem) Й. Брамса для солістів, хору і оркестру. Рецензент підкреслив, що виконання цього твору „свідчить про високі прагнення Товариства. Твір виконано з великою старанністю та відповідальністю” [17, с. 83–84], незважаючи на участь молодих солістів Ванди Хулявської (Wanda Chulawska) і Габрієля Гурського (Gabriel Górski). Виконавці віднеслися до виступу з „належним пієтетом”, та отримали схвалення „усієї публіки та критики” [14, с. 4, 26].

У цьому ж сезоні директор Шварц представив прем'єри „Влтави” Б. Сметани, Увертюри до опери „Князь Ігор” І. Бородіна, фрагменти драми „Сігурд Йорзальфар” (Sigurd Jorsalfar) Е. Гріга.

Поруч з виконанням масштабних творів, значна увага приділялась камерній музиці. У камерних вечорах брали участь професори М. Вольфсталь, А. Слядек, Ф. Нойгаузер, Ф. Сломковський (F. Słomkowski), Ф. Якль (F. Jakl), В. Вшелячинський (W. Wszelaczyński), Ф. Висоцький (F. Wysocki), Р. Шварц та найталановитіші студенти, нагороджені відзнаками та медалями публічного конкурсу консерваторії ГМТ: Г. Оттавова (H. Ottawowa), К. Полінські (K. Poliński), Ю. Барановська (J. Baranowska), С. Крушельницька, Р. Гартнер (R. Gartner), Е. Штрассерн, А. Дідур, І. Богусс, Я. Королевіч, Я. Репко, А. Краль (A. Kral), Ю. Пуліковський (J. Pulikowski), І. Фінкельштейн (I. Finkelstein), К. Гонсьоровська (K. Gąsiorowska), А. Шоттер (A. Schotter), А. Гімпель (A. Gimpel), К. Мошиньський (K. Moszyński), артисти опери та музиканти-аматори – діючі члени ГМТ [7, 9, 10, 11].

Репертуар камерних вечорів складали інструментальні та вокально-інструментальні твори Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Дж. Мейєрбера, Л. ван Бетховена, Ф. Шопена, П. Чайковського, Й. Брамса, К. Бендлі, К. Сен-Санса, Р. Волькманна, Г. Венявського, С. Монюшка, А. Дворжака, М. Солтиса, З. Носковського, Я. Галля, В. Вшелячинського, С. Невядомського,

Цінною ініціативою стало впровадження у сезонах 1895/96–1897/98 нового циклу квартетних вечорів, в яких виконували виключно камерну інструментальну музику. Квартетні вечори отримали схвальні відгуки музичних критиків, оскільки виконавцями були першорядні музиканти: професори Г. Мельцер (фортепіано), М. Вольфсталь (І скрипка), А. Слядек (віолончель), Р. Якль (альт), а також сімнадцятирічний студент консерваторії Ю. Пуліковський (II скрипка). Преса назвала

колектив «львівським квінтетом» [13, с. 4, 26]. Ці концерти тішилися великою популярністю в музичному середовищі Львова.

Не менш успішною була діяльність Рудольфа Шварца і на музично-освітній ниві. Прагнучи вдосконалити організацію діяльності та навчального процесу, він у перший же рік свого керівництва разом з педагогічним колективом опрацював реформу плану навчання і правил функціонування консерваторії. Реформа передбачала диференційований підхід до різних спеціальностей (класів гри на інструменті або співу – сольного чи хорового, предметів, що визначалися як „головні” чи „спеціальні”), визначав кількість „обов’язкових” та „необов’язкових” (тобто факультативних) дисциплін під час навчання на всіх курсах, вводив ряд нових предметів: історія музики, декламація, навчання гри на кларнеті та на контрабасі, французька мова, обов’язкове для всіх вивчення основ історії та теорії музики. План передбачав цілісність і безперервність системи навчання. У 1891 році в консерваторії ГМТ на базі „школи декламації” рішенням Галицького Сейму утворено „драматичну школу” як окремий відділ для артистів драми і опери, для піднесення польської сцени і опери у Львові. Школа включала драматичну і оперну підготовку спільно зі „школою сольного співу”, мала два окремі навчальні плани [8, с. 43–44], які розроблялись на основі зразків кращих музичних закладів Європи. Завдяки діяльності видатного педагога вокалу професора Валерія Висоцького зі стін Консерваторії ГМТ вийшла блискуча плеяда польських та українських оперних співаків, що стали окрасою багатьох світових сцен [1].

24 травня 1899 року ГМТ зазнало непоправної втрати: несподівано помер Рудольф Шварц. У „Звіті” за 1898–1899 р., зазначалось, що „за час своєї одинадцятирічної діяльності бл.[аженної] п.[пам’яті] Рудольф Шварц мав немалі заслуги для розвитку Музичного Товариства та у найвищій мірі спричинився до розквіту консерваторії. Живучи виключно для професійної діяльності та присвячуючи їй усі свої сили, він зумів ввести чимало таких покращень, що завдяки його невтомним зусиллям консерваторія стала в ряді першорядних педагогічних інституцій нашого краю” [15, с. 3].

Керівництво Р. Шварца мало позитивні наслідки для подальшого розвитку навчального закладу, особливо у вдосконаленні та активізації дидактичного процесу, студентської практики в галузі оркестрового та вокально-хорового виконавства, публічних концертів, в т.ч. щорічних, щосеместрових „пописів елевів” (сучасних „академконцертів”).

Підсумовуючи, варто відзначити індивідуальний внесок Р. Шварца в розвиток ГМТ та його навчального закладу. Шварц зумів старанною і енергійною роботою спричинитися до величезного успіху ГМТ на артистичній і культурно-творчій ниві. Він, як і Мікулі, інтегрував багатонаціональне музичне середовище Львова, виявив менеджерські здібності у концертному агентстві ГМТ, запрошуючи видатних артистів для концертних виступів і видатних педагогів для роботи в консерваторії. У концертних програмах Шварц представляв чимало творів сучасних композиторів, нерідко це були львівські прем'єри. Хоча 1888–1898 роках у Галичині були періодом динамічного розвитку багатьох музичних товариств, тільки у Львові активно діяли співочі товариства: „Гармонія” (Harmonia), „Лютня”, „Ехо”, „Львівський Боян”, все ж ГМТ під керівництвом Р. Шварца утримувало центральну позицію в музичному житті краю.

Висвітлені в статті важливі аспекти діяльності ГМТ та його освітнього закладу під керівництвом Р. Шварца у зазначеному періоді можуть стати основою для подальших наукових розвідок з історії Галицького Музичного Товариства та музичних митців, з ним пов'язаних.

Література

1. Mazepa T. Mazepa M. Z dziejów wokalistyki we Lwowie / Teresa Mazepa, Leszek Mazepa. – Wrocław : Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Śpiewu, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, 2008. – 296 s.
2. Sprawozdanie Dyrekcyi Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1869–1870 to jest od 1. Października 1869 do 30. Września 1870. – Lwów : Z drukarni E. Winiarza we Lwowie, 1870. – без вказання кількості сторінок.
3. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1885–1886 od 1. Września 1885. do 30. Sierpnia 1886. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1886. – 40 s.
4. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1886–1887 od 1. Września 1886 do 30. Sierpnia 1887. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1887. – 34 s.
5. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1887–1888 od 1. Września 1887 do 30. Sierpnia 1888. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1888. – 31 s.
6. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1888–1889 od 1. Września 1888 do 30. Sierpnia 1889. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1889. – 45 s.

7. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1890–1891 od 1. Września 1890 do 30. Sierpnia 1891. – Lwów : Nakładem Towarzystwa 1891. – 41 s.
8. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1891–1892 od 1. Września 1891 do 30. Sierpnia 1892. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1892. – 44 s.
9. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1892–1893 od 1. Września 1892 do 31 Sierpnia 1893. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1893. – 44 s.
10. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1893/1894 od 1 Września 1893 do 31 Sierpnia 1894. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1894. – 50 s.
11. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1894/1895 od 1. Września 1894 do 31. Sierpnia 1895. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1895. – 46 s.
12. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1895/1896 od 1. Września 1895 do 31. Sierpnia 1896. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1896. – 53 s.
13. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1896/1897 od 1. Września 1896 do 31 Sierpnia 1897. – Lwów: Nakładem Towarzystwa, 1897. – 62 s.
14. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1897/1898 od 1. Września 1897 do 31 Sierpnia 1898. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1898. – 62 s.
15. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1898/1899 od 1. Września 1898 do 31 Sierpnia 1899 / [без автора]. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1899. – 63 s.
16. Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1899/1900 od 1-go Września 1899 do 31-go Sierpnia 1900 / [без автора]. – Lwów : Nakładem Towarzystwa, 1900. – 72 s.
17. Wiadomości Artystyczne. – Lwów, 1898. – Nr 11. – 10 kwietnia. – C. 83–84.

References

1. Mazepa, T., & Mazepa, M. (2008). *Z dziejów wokalistyki we Lwowie* [From the history of vocal music in Lviv]. Wrocław: Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Śpiewu, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.
2. Dyrekcyia Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego (1870). *Sprawozdanie Dyrekcyi Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1869–1870 to jest od 1. Października 1869 do 30. Września 1870* [Report of the Galician

- Society of Musicians for the year 1869-1870 that is from October 1, 1869 to September 30, 1870.]. Lwów: Z drukarni E. Winiarza we Lwowie.
3. Wydział GMT (1886). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1885–1886 od 1. Września 1885. do 30. Sierpnia 1886.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1885-1886 from September 1, 1885 to August 30, 1886.]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 4. Wydział GMT (1887). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1886–1887 od 1. Września 1886 do 30. Sierpnia 1887.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1886-1887 from September 1, 1886 to August 30, 1887]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 5. Wydział GMT (1888). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1887–1888 od 1. Września 1887 do 30. Sierpnia 1888.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1887-1888 from September 1, 1887 to August 30, 1888]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 6. Wydział GMT (1889). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1888–1889 od 1. Września 1888 do 30. Sierpnia 1889.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1888-1889 from September 1, 1888 to August 30, 1889]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 7. Wydział GMT (1891). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1890–1891 od 1. Września 1890 do 30. Sierpnia 1891.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1890-1891 from September 1, 1890 to August 30, 1891]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 8. Wydział GMT (1892). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1891–1892 od 1. Września 1891 do 30. Sierpnia 1892.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1891-1892 from September 1, 1891 to August 30, 1892]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 9. Wydział GMT (1893). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1892–1893 od 1. Września 1892 do 31 Sierpnia 1893.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1892-1893 from September 1, 1892 to August 31, 1893]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 10. Wydział GMT (1894). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1893/1894 od 1 Września 1893 do 31 Sierpnia 1894.* [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1893-

- 1894 from September 1, 1893 to August 31, 1894]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
11. Wydział GMT (1895). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1894/1895 od 1. Września 1894 do 31. Sierpnia 1895*. [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1894-1895 from September 1, 1894 to August 31, 1895]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 12. Wydział GMT (1896). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1895/1896 od 1. Września 1895 do 31. Sierpnia 1896*. [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1895-1896 from September 1, 1895 to August 31, 1896]. Lwów : Nakładem Towarzystwa.
 13. Wydział GMT (1897). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1896/1897 od 1. Września 1896 do 31 Sierpnia 1897*. [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1896-1897 from September 1, 1896 to August 31, 1897]. Lwów: Nakładem Towarzystwa.
 14. Wydział GMT (1898). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1897/1898 od 1. Września 1897 do 31 Sierpnia 1898*. [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1897-1898 from September 1, 1897 to August 31, 1898]. Lwów: Nakładem Towarzystwa.
 15. Wydział GMT (1899). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1898/1899 od 1. Września 1898 do 31 Sierpnia 1899*. [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1898-1899 from September 1, 1898 to August 31, 1899]. Lwów: Nakładem Towarzystwa.
 16. Wydział GMT (1900). *Sprawozdanie Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego za rok 1899/1900 od 1-go Września 1899 do 31-go Sierpnia 1900*. [Report of the Department of the Galician Music Society for the year 1899-1900 from September 1, 1899 to August 31, 1900]. Lwów: Nakładem Towarzystwa.
 17. *Wiadomości Artystyczne* [Artistic News]. (1898, Nr 11, 10 kwietnia). Lwów. pp. 83–84.

Мазепа Тереса Лешековна, доцент кафедры хорового и оперно-симфонического дирижирования Львовской Национальной Музыкальной Академии им. Н. В. Лысенко, кандидат искусствоведения; научный сотрудник педагогического факультета Жешовского Университета, Польша.
E-мейл : teresa.mazepa@gmail.com

Рудольф Шварц – забытый директор Галицкого Музыкального Общества.

В наше время недостаточно исследованной в украинском научном пространстве остается деятельность такого значимого для галицкого региона содружества как «Галицкое Музыкальное Общество» (Gali-cyjskie Towarzystwo Muzyczne) и деятелей, музыкантов с ним связанных. Статья посвящена деятельности несправедливо забытого деятеля ГМО и Консерватории ГМО в 1887–1899 годах Рудольфа Шварца.

***Задание статьи** – характеристика деятельности Р. Шварца на посту директора ГМО и его образовательного учреждения. Рассматриваются достижения этого выдающегося, инициативного деятеля, который сумел своими стараниями и энергичной работой достичь большого успеха в руководстве ГМО в художественном и культурно-творческом отношении, активизировать образовательные процессы в консерватории ГМО.*

Реализация задачи стала возможной благодаря применению метода изучения источников, который основывается на комплексном изучении архивных документов и материалов прессы, а также исторической реконструкции – для отражения процесса деятельности Галицкого Музыкального Общества под руководством Р. Шварца.

*В статье, базируясь на документальных материалах, **впервые** комплексно осуществляется реконструкция деятельности ГМО в определенном историческом периоде времени, выделяются главные тенденции культурной деятельности ГМО, новаторство у сфере реформирования Консерватории ГМТ. Шварц имел свое видение функционирования ГМО, которое целеустремленно реализовал через организацию многочисленных концертов разного типа и ранга, участия в многочисленных культурных городских мероприятиях. Благодаря инициативе Р. Шварца, в 1891–92 годах было создано концертное бюро ГМО. С целью интеграции музыкальных ресурсов города а также з целью организации местных концертов, благодаря ему в 1893 году создан „Союз польских и русинских музыкальных обществ”. За годы дирекции Шварца введено ряд важных элементов в образовательную систему Консерватории ГМО.*

*Анализ обозначенного периода деятельности ГМО и Консерватории ГМО под руководством Шварца определяет новые направления и **перспективы** в раскрытии полной картины деятельности такой важной для галицкого региона региональной музыкальной институции як ГМО. Кроме того, раскрытие неизвестных страниц ГМО сможет дополнить историю музыкальной жизни не только региона но и Украины.*

Ключевые слова: львовская музыкальная культура, Галицкое Музыкальное Общество, концерт, консерватория, исполнители.

Teresa Mazepa, an associate professor of the Department of choral and opera-symphonic conducting of Lviv National Musical Academy named after Mykola Lysenko. Doctor of Philosophy; researcher of the Faculty of Pedagogy of the University of Rzeszow, Poland. e-mail: teresa.mazepa@gmail.com

Rudolf Schwarz – the forgotten director of the Galician Musical Society.

Until now in Ukrainian scientific space is not enough researched the activity of such important for the Galician region organization as Galician Musical Society (Galicyskie Towarzystwo Muzyczne) and activists, musicians related with it. The article is dedicated to elucidation of activity of the unfairly forgotten figure of GMS, very successful director of GMS and Conservatory of GMS in 1887–1899 Rudolf Schwarz.

To a task of the article is included description of Schwarz's activity at the position of director of GSM and it's educational establishment. The achievements of this prominent, initiative figure that managed assiduous and energetic work to be caused to enormous success of GMS on the artistic and in a civilized manner-creative field are examined, to activate educational processes in the conservatory of GSM.

Realization of the tasks became possible due to the use of such methods of research: knowing sources, carried out on the basis of complex study of documents of GMS and scientific reconstruction- for the recreation of process of activity of Galician Musical Society under the direction of R.Schwarz.

*In the article based on documentary materials, for the first time was made the complex reconstruction of activity of GMS during certain historical period, the basic tendencies of cultural activity of GMS are distinguished, innovation in the field of reformation of Conservatory of GMS. Schwarz had his own vision of activity of GMS, that purposefully realized through organization of many concerts of different types and grades, participating in the numerous cultural events of the city. Due to Schwarz's initiative, was created the concerto agency of GMS in 1891/92. With the purpose to integrate the **scattered** artistic forces of the city and to organize the common concerts was founded in 1893 year «Union of Polish and Ruthenians musical societies». For years of a Schwarz's management the row of important innovations is inculcated in educational establishment of GMS Conservatory.*

Analysis of the certain period of activity of GMS and Conservatory of GMS under the Schwarz's direction, creates new prospects for opening the complete picture of such important for a region musical institute as GMS and also to complement the picture of musical life not only of region but also of Ukraine.

Keywords: *the musical culture of Lviv, Galician Musical Society, concert, conservatory, performers.*

Стаття поступила до редакції 10.03.2017 р.
